

POSTANOWIENIE

Dnia 11 grudnia 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Gudowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Dariusz Dończyk

SSN Hubert Wrzeszcz

Protokolant Iwona Budzik

w sprawie z powództwa K. sp. z o.o. z siedzibą w W.
przeciwko T. Ł.
o zapłatę,
na posiedzeniu jawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 11 grudnia 2014 r.
na skutek zagadnienia prawnego
przedstawionego przez Sąd Okręgowy w W.
postanowieniem z dnia 9 maja 2014 r.,

"1. Czy termin przedawnienia roszczenia o zapłatę czesnego wynikającego z umowy o warunkach odpłatności za studia, o której stanowi art. 160 ust. 3 ustawy z dnia 27 lipca 2005 roku o szkolnictwie wyższym (Dz.U. t.j. 2012, poz. 572 ze zm.), określa art. 118 k.c. czy art. 751 pkt 2 k.c. w zw. z art. 750 k.c.?

2. Czy roszczenie uczelni o zapłatę czesnego jest roszczeniem związanym z prowadzeniem działalności gospodarczej w rozumieniu art. 118 k.c.?"

odmawia podjęcia uchwały.

UZASADNIENIE

W dniu 6 marca 2006 r. pozwany T. Ł. zawarł z Wyższą Szkołą [...] umowę o świadczenie usług edukacyjnych, w której zobowiązał się do zapłaty czesnego w łącznej kwocie 2 700 zł. Decyzją dziekana z dnia 30 września 2006 r. został skreślony z listy studentów pierwszego semestru. Pozwany nie uiścił należnego czesnego, w związku z czym powstała obciążająca go wierzytelność w kwocie 1125 zł, którą Szkoła zbyła na rzecz powodowej K., sp. z o.o.

Wyrokiem z dnia 3 grudnia 2013 r. Sąd Rejonowy w W. oddalił powództwo spółki K. skierowane przeciwko pozwanemu T. Ł., uznał bowiem, że skoro ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (jedn. tekst: Dz. U. z 2012 r., poz. 572 ze zm. – dalej: „p.s.w.”) nie reguluje wszystkich aspektów umowy o świadczenie usług edukacyjnych, w tym terminu przedawnienia roszczeń wynikających z takiej umowy, to mają do niej zastosowanie przepisy kodeksu cywilnego o zleceniu i świadczeniu usług, co oznacza, że termin przedawnienia o zapłatę czesnego wynosi dwa lata (art. 751 pkt 2 k.c.). W tej sytuacji roszczenie K. uległo przedawnieniu.

Rozpoznając apelację strony powodowej, Sąd Okręgowy powziął poważne wątpliwości, które w formie zagadnienia prawnego – na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. – przedstawił Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Po przedstawieniu przez Sąd Okręgowy przytoczonego zagadnienia prawnego nastąpiła zmiana stanu prawnego; z dniem 1 października 2014 r. weszła w życie ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2014 r., poz. 1198 – dalej: „u.z.p.s.w.” lub „ustawa nowelizująca”), mocą której w ustawie z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym dodano art. 160a. Zgodnie z tym przepisem, warunki pobierania opłat związanych z odbywaniem studiów, o których mowa w art. 98 ust. 1 pkt 5 p.s.w., oraz opłat za usługi edukacyjne, przewidzianych w art. 99 ust. 1 pkt 1–6 p.s.w., a także wysokość tych opłat, określa umowa między

uczelnią a studentem lub osobą przyjętą na studia, zawarta w formie pisemnej pod rygorem nieważności. Stosownie do ust. 7 omawianego przepisu, roszczenia wynikające z tych umów przedawniają się w terminie trzech lat. Ponadto w art. 32 u.z.p.s.w. przewidziano, że do umów w sprawie warunków odpłatności za studia lub usługi edukacyjne, o których mowa w art. 99 ust. 1 p.s.w., zawartych przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej, stosuje się art. 160a ust. 7 p.s.w.

Przepis art. 160a ust. 7 p.s.w. określa termin przedawnienia roszczenia obejmującego opłaty za usługi edukacyjne, o których mowa w art. 99 ust. 1 pkt 1–6 p.s.w., jest więc przepisem ściśle związanym z przedstawionym do rozstrzygnięcia zagadnieniem prawnym, dotyczącym przedawnienia roszczenia o zapłatę opłat za zajęcia dydaktyczne wynikających z umowy zawartej między uczelnią a studentem. Ponadto powód podał w wątpliwość, czy wymieniony przepis ma zastosowanie tylko do roszczeń nieprzedawnionych w chwili wszczęcia postępowania sądowego zmierzającego do ich realizacji, czy też do powstałych dopiero po wejściu w życie ustawy nowelizującej, a w związku z tym czy ma skutek retroaktywny, a zatem dotyczy wszelkich roszczeń powstałych na podstawie umów obejmujących opłaty za usługi edukacyjne. Zakwestionował także zgodność art. 32 u.z.p.s.w. z Konstytucją RP.

Zgodnie z art. 390 § 1 k.p.c., jeżeli przy rozpoznawaniu apelacji powstanie zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości, sąd może przedstawić je do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu. Z oczywistych względów Sąd Okręgowy nie mógł odnieść się do oceny znaczenia i skutków wynikających z przepisów ustawy nowelizującej, która została uchwalona i weszła w życie po przedstawieniu Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego. Zmiana stanu prawnego, będącego podłożem poważnych wątpliwości powziętych przez sąd drugiej instancji przy rozpatrywaniu apelacji (zażalenia), dokonana po wydaniu przez sąd drugiej instancji postanowienia o przedstawieniu Sądowi Najwyższemu na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. zagadnienia prawnego do rozstrzygnięcia, uzasadnia odmowę podjęcia uchwały (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 stycznia 1997 r., II UR 1/97, OSNAPUS 1997, nr 16, poz. 294, oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2000 r., III CZP 7/00, OSNC 2000, nr 12, poz. 221).

Wniosek ten wynika z charakteru instytucji zagadnień prawnych przewidzianej w art. 390 § 1 k.p.c.; uchwała Sądu Najwyższego wiąże sąd orzekający, co jest wyjątkiem od konstytucyjnej zasady podległości sędziów tylko Konstytucji oraz ustawom (art. 178 ust. 1 Konstytucji RP). Z tych względów wykładnia art. 390 § 1 k.p.c. powinna być dokonana w sposób najbardziej ścisły, bez żadnych koncesji na rzecz argumentów o nastawieniu celowościowym lub utylitarnym (por. m.in. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 30 marca 1999 r., III CZP 62/98, OSNC 1999, nr 10, poz. 166, oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 2010 r., III CZP 106/09, nie publ.). W razie więc zmiany stanu prawnego będącego podłożem przedstawionego Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego – mającego bezpośrednie zastosowanie do jego rozwiązania lub mogącego mieć znaczenie dla sposobu interpretacji przepisów obowiązujących wcześniej, których dotyczy przedstawione zagadnienie prawne – wykładni nowych regulacji prawnych i oceny ich znaczenia dla rozstrzygnięcia przedstawionego zagadnienia prawnego powinien dokonać w pierwszej kolejności sąd drugiej instancji. W przeciwnym razie, skutkiem rozstrzygnięcia przedstawionego zagadnienia prawnego przez Sąd Najwyższy po zmianie stanu prawnego byłoby narzucenie sądowi drugiej instancji w danej sprawie określonej wykładni nowych przepisów, co do których sąd ten nie wyraził żadnego stanowiska. Niewątpliwie prowadziłoby do nieuzasadnionego rozszerzenia wyłomu, jaki instytucja pytań prawnych czyni w odniesieniu do zasady podlegania sędziów tylko Konstytucji i ustawom.

Nie kwestionując potrzeby wyjaśnienia przedstawionych przez powoda wątpliwości dotyczących wykładni art. 32 u.z.p.s.w., nie mogą one samodzielnie uzasadniać rozstrzygnięcia przedstawionego zagadnienia prawnego. Przyczyną podjęcia uchwały przez Sąd Najwyższy nie są wątpliwości stron dotyczące sposobu wykładni nowo uchwalonych przepisów, lecz jedynie poważne wątpliwości prawne powzięte przez sąd drugiej instancji przy rozpoznawaniu środka odwoławczego. Sąd Najwyższy nie może przy tym ani domniemywać, ani antycypować ewentualnych problemów interpretacyjnych nowych rozwiązań prawnych przez sąd drugiej instancji, który przedstawił zagadnienie prawne. Również z tych przyczyn Sąd drugiej instancji powinien, w razie podzielenia wątpliwości strony powodowej

zgłoszone przed Sądem Najwyższym, rozważyć potrzebę skierowania na podstawie art. 193 Konstytucji RP stosownego pytania do Trybunału Konstytucyjnego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 2008 r., III CZP 63/08, nie publ.).

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił podjęcia uchwały (art. 61 § 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym, jedn. tekst: Dz. U. z 2013 r., poz. 499 ze zm.).